Національний педагогічний університет
імені М.П.Драгоманова

Українська Академія Наук

Гілея
Науковий вісник

Збірник наукових праць

- Історичні науки
- Філософські науки
- Політичні науки

Випуск 68 (№ 1)

Київ – 2013

Передплатний індекс: 49387 ISSN 2076-1554

Збірник засновано 2004 року
Вихід з друку – щомісячно

Фахове видання з філософських, політичних та історичних наук, затверджено постановами президії ВАК України № 1-05/2 від 10 березня 2010 р. та № 1-05/3 від 14 квітня 2010 р.

Свідоцтво про державну реєстрацію (перереєстрацію) друкованого засобу масової інформації серія КВ № 16332 – 4804 ПР від 24 лютого 2010 р.

Шеф–редактор:
АНДРУЩЕНКО В.П., доктор філософських наук, професор, член–кореспондент Національної академії наук України, академік Національної академії педагогічних наук України

Головний редактор:
ВАШКЕВИЧ В.М., доктор філософських наук, професор, академік Української академії наук

Заступник головного редактора:
КРИВОШЕЯ В.В., доктор історичних наук, академік Української академії наук

Відповідальний секретар:
ХАЛАМЕНДИК В.Б., доктор філософських наук, доцент

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

З історичних наук:

Войцехівська І.Н., доктор історичних наук, професор

Гончар Б.М., доктор історичних наук, професор

Дробот І.І., доктор історичних наук, професор

Журба М.А., доктор історичних наук, професор

Колесник В.Ф., доктор історичних наук, професор, член–кореспондент Національної академії наук України

Макарчук С.С., кандидат історичних наук, доцент

Михайлюк В.П., доктор історичних наук, професор

Нестуля О.О., доктор історичних наук, професор, академік Української академії наук

Солдатенко В.Ф., доктор історичних наук, професор, член–кореспондент Національної академії наук України

Стоян Т.А., доктор історичних наук, доцент

Сушко О.О., доктор історичних наук, професор

Фіров П.Т., кандидат історичних наук, доцент

Чернега Л.М., доктор історичних наук, професор

З філософських наук:

Акопян В.Г., кандидат філософських наук, старший науковий співробітник, академік Української академії наук

Базалук О.О., доктор філософських наук, професор

Бех В.П., доктор філософських наук, професор, академік Української академії політичних наук

Бондаренко О.В., доктор філософських наук, професор

Волинка Г.І., доктор філософських наук, професор

Герасимова Е.М., доктор філософських наук, доцент

Жадько В.О., доктор філософських наук, професор

Куцепал С.В., доктор філософських наук, професор, академік Української академії наук

Закович М.М., доктор філософських наук, професор

Михальченко М.І., доктор філософських наук, професор, член–кореспондент Національної академії наук України, академік Української академії політичних наук

Оніпко О.Ф., доктор технічних наук, професор, академік Української академії наук

Предборська І.М., доктор філософських наук, професор

Хімченко О.Г., кандидат філософських наук, професор, член–кореспондент Української академії наук

Яшанов С.М., доктор педагогічних, професор

З політичних наук:

Андрусишин Б.І., доктор історичних наук, професор, академік Академії наук вищої школи України

Бабкіна О.В., доктор політичних наук, професор

Балабанов К.В., доктор політичних наук, професор

Євтух В.Б., доктор історичних наук, професор, член–кореспондент Національної академії наук України

Іванов М.С., доктор політичних наук, професор

Картунов О.В., доктор політичних наук, професор, академік Української академії політичних наук

Котигоренко В.О., доктор політичних наук, професор, академік Української академії політичних наук

Оніщенко І.Г., доктор політичних наук, професор

Римаренко С.Ю., доктор політичних наук, професор

Шаповал Ю.І., доктор історичних наук, професор, академік Української академії політичних наук

Шкляр Л.Є., доктор політичних наук, професор

Гілея:* науковий вісник. Збірник наукових праць / Гол. ред. В.М. Вашкевич. – К.: ВІР УАН, 2013. – Випуск 68 (№1). – 934 с.

Друкується за рішенням:
Вченої ради Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова (протокол № 6 від 26 грудня 2012 р.);
Президії ВГО Української Академії Наук (протокол № 12-12-26 від 26 грудня 2012 р.)

Концепція збірника базується на багатоплановому науковому висвітленні проблем інформаційної цивілізації, що формується. Основні рубрики охоплюють галузі історичних, філософських та політичних наук. Розрахований на фахівців гуманітарних та соціально-політичних наук.

***Гілея** – в стародавні часи територія лісової Скіфії між Борисфеном (Дніпром) і Гіпанісом (Південним Бугом). Рештки цієї «лісової квітки» залишилися до теперішнього часу на території Миколаївської та Херсонської областей. (Докладніше див.: Геродот. Історія.IV.16-25).

© Редакційна колегія, 2013
© Автори статей, 2013
© Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова, 2013
© ВГО Українська академія наук, 2013

ВІДДІЛЕННЯ РЕДАКЦІЇ
Збірника наукових праць «Ґілея: науковий вісник»

ВІННИЦЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ
(Вінницький національний технічний університет)
керівник Денисюк С.Г.,
кандидат політичних наук
E-mail: svitlana.denisyuck@yandex.ua

ДНІПРОПЕТРОВСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ
(Дніпропетровський національний університет імені О. Гончара)
*керівник **Вершина В.А.**, кандидат філософських наук, доцент*
E-mail: vivi.dp@mail.ru

ДОНЕЦЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ
(Донецький національний університет)
*керівник **Андрієнко О.В.**, кандидат філософських наук, доцент*
E-mail: elena_andrienko8@mail.ru

ЗАПОРІЗЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ
(Запорізький національний технічний університет)
*керівник **Ємельяненко Є.О.**, кандидат філософських наук, старший викладач*
E-mail: gileya_zaporizhzhya@ukr.net

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ
(Прикарпатський нацональний університет імені Василя Стефаника)
*керівник **Дичковська Г.О.**, кандидат філософських наук, доцент*
E-mail: go_osmomysl@ukr.net

ЛУГАНСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ
(Східноукраїнський національний університет імені В. Даля)
*керівник **Михайлюк В.П.**, доктор історичних наук, професор*
E-mail: vital_mih@ukr.net

ЛЬВІВСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ
(Національний університет «Львівська політехніка»)
*керівник **Карівець І.В.**, кандидат філософських наук, доцент*
E-mail: sacre@ukr.net

МАРІУПОЛЬСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ
(Маріупольський державний університет)
*керівник **Дегтеренко А.М.**, кандидат політичних наук, доцент*
E-mail: degterenko777@ukr.net

МИКОЛАЇВСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ
(Південнослов'янський інститут Київського славістичного університету)
*керівник **Хімченко О.Г.**, кандидат філософських наук, професор, член-кореспондент УАН; координатор **Макарчук С.С.**, кандидат історичних наук, доцент*
E-mail: Alex_x_5@ukr.net
або rvgreabis@farlep.mk.ua

ОДЕСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ
(Одеський національний університет імені І.І. Мечникова)
*керівник **Барвінська П.І.**, кандидат історичних наук, доцент*
E-mail: barwinskaja@ua.fm

ПОЛТАВСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ
(Полтавський факультет Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого)
*керівник **Куцепал С.В.**, доктор філософських наук, професор*
E-mail: svkutsepal@rambler.ru

СЕВАСТОПОЛЬСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ
(Севастопольський національний технічний університет, м. Севастополь)
*керівник **Фіров П.Т.**, кандидат історичних наук, доцент*
Тел.: 8 068 925 74 57

СІМФЕРОПОЛЬСКЕ ВІДДІЛЕННЯ
(Кримський економічний інститут Київського національного економічного університету імені В. Гетьмана, м. Симферополь)
*керівник **Попов О.Д.**, кандидат історичних наук, доцент*
E-mail: popalex79@mail.ru

ТЕРНОПІЛЬСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ
(Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка)
*керівник **Кліш А.Б.**, доцент*
E-mail: Klish_Andriy@ukr.net

УМАНСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ
(Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини)
*керівник **Кривошея І.І.**, кандидат історичних наук, доцент*
E-mail: kii1969@mail.ru

ХАРКІВСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ
(Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»)
*керівник **Владленова І.В.**, кандидат філософських наук, доцент*
E-mail: vladlenova@email.ua

ЧЕРКАСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ
(Черкаський державний бізнес-коледж)
*керівник **Васильчук Є.О.**, кандидат політичних наук*
+3 8 067 735 51 17; +3 8 093 065 79 58
E-mail: vasilchuk84@bk.ru

ЧЕРНІГІВСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ
(Чернігівський педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка)
*керівник **Горобець С.М.**, викладач*
E-mail: olen-g@yandex.ru

Запрошуємо Вас відвідати наш сайт: **www.gileya.org.ua**

Див. також: Сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського:
www.nbuv.gov.ua/portal ***Розділ: Наукова періодика України: журнали та збірники наукових праць***

ІСТОРИЧНІ НАУКИ

УДК 930.1: 303.446.4

Андрєєв В.М.

Феномен МУРу в інтелектуальній біографії В. Петрова: європейські виклики та національна традиція

Розглядається інтелектуальна біографія Віктора Петрова, зокрема, період його перебування в післявоєнній Німеччині у таборах «переміщених осіб». В статті висвітлено його діяльність як організатора Мистецького українського руху, редактора чисельних емігрантських видань, популяризатора надбань української культури на Заході тощо.

Ключові слова: *Віктор Петров, інтелектуальна біографія, МУР (Мистецький український рух).*

Віктор Платонович Петров (псевдоніми – В. Домонтович, В. Бер, В. Плят, А. Семьонов, Борис Вериго; 22(10).10.1894–08.06.1969) – видатний представник української гуманітарної думки XX ст. – літературознавець, філолог, фольклорист, етнограф, історик, археолог, філософ і талановитий письменник. Він був одним з найяскравіших інтелектуалів свого часу. В 1942-1949 рр. В. Петров був радянським розвідником й працював у окупованій Україні та післявоєнній Німеччині. Визнаний як науковець та письменник у 1920–1930-ті рр., В. Петров, в силу різних життєвих колізій і обставин, був благополучно і надовго «вилучений» з інтелектуального простору СРСР та української діаспори, а його багатогранна літературна, філософська та наукова спадщина забута.

В останні два десятиліття життя й творчість інтелектуала привертає все більше уваги дослідників. В українському інтелектуальному співтоваристві він відомий як письменник, філософ та радянський розвідник. Сьогодні В. Петров не є широковідомим у світі й Україні. Про нього не написано узагальнюючої монографії, не реконструйовано інтелектуальну біографію і, навіть, залишаються не вивченими її окремі сюжети. Отже, метою даної розвідки є висвітлення «мурівського[1] етапу» інтелектуальної біографії В. Петрова.

У 1945-1949 рр. В. Петров працював у середовищі української еміграції в Баварії. Він, як розвідник, нібито мусив вжитися у емігрантські кола, стати їх лідером та утримати від виїзду з післявоєнної Німеччини до Америки [22,с.425-426].

У Німеччині інтелектуал, разом з Ю. Шевельовим, І. Костецьким та Ю. Косачем, став одним із засновників «Мистецького українського руху» (МУР), редактором різних видань (зокрема – мюнхенського журналу «Арка»). Представники української інтелігенції, опинившись в еміграції, попри всі несприятливі зовнішні обставини прагнули консолідувати розпорошені сили, налагодити видавничу діяльність. Найяскравішою

[1] МУР (Мистецький Український Рух) – організація українських письменників, які проживали в окупованій Німеччині в таборах для переміщених осіб. МУР було утворено у вересні 1945 р. у місті Фюрт недалеко від Нюрнберга. Ідея створення організації належала Юрію Шереху, Віктору Петрову, Івану Багряному, Юрію Косачу, Ігорю Костецькому, Івану Майстренку, Леонідові Полтаві. Головою організації був Улас Самчук. МУР проіснував близько чотирьох років. За цей час було проведено три з'їзди, декілька теоретичних конференцій, друкувалися такі видання як «Арка», «Мур», «Рідне слово», «Літературно-науковий вісник», «Українська трибуна», серія «Мала бібліотека МУРу» та ін.

34. Wysocki R. Komuniści versus nacjonaliści. Konfrontacja i walka o wpływy pomiędzy Komunistyczną Partią Zachodniej Ukrainy a Organizacją Ukraińskich Nacjonalistów w Galicji Wschodniej i na Wołyniu w latach 1929–1938 / R.Wysocki // Rocznik Chełmski. – 2007. – T.11. – S.177–198.

35. Wysocki R. Organizacja Ukraińskich Nacjonalistów w Polsce w latach 1929–1939: geneza, struktura, program, ideologia / R.Wysocki. – Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie–Skłodowskiej, 2003. – 433 s.

36. Żeleński W. Zabójstwo ministra Pierackiego / W.Żeleński // Zeszyty historyczne. – 1973. – №25. – S.3–100.

37. Żeleński W. Zabójstwo ministra Pierackiego / W.Żeleński. – Warszawa: Iskry, 1995. – 176 s.

38. Zięba A. Lobbing dla Ukrainy w Europie międzywojennej. Ukraińskie Biuro Prasowe w Londynie oraz jego konkurenci polityczni (do roku 1932) / A.Zięba. – Kraków: Księgarnia Akademicka, 2010. – 790 s.

39. Zięba A. Ukraińcy w Kanadzie wobec Polaków i Polski (1914–1939) / A.Zięba. – Kraków, 1998. – 400 s.

Ґава П.М. Деятельность УВО–ОУН в межвоенный периода в Западной Украине: современная польская историография

Проанализированы работы польских историков, опубликованные после 1989 года и затрагивающие проблему деятельности Украинской военной организации (УВО) и Организации украинских националистов (ОУН). Предпринята попытка выделить историографические направления, а также определить ключевые моменты прошлого, вокруг которых разворачиваются дискуссии.

Ключевые слова: *современная польская историография, историографическое направление, националистическое движение, саботажная акция, пацификация.*

Gava, P.M. The UVO–OUN activity in Western Ukraine between wars: the contemporary Polish historiography

The works of the Polish historians published after 1989, where the problem of the Ukrainian military organization (UVO) and the Organization of the Ukrainian nationalists (OUN) is touched, are analyzed. An attempt to distinguish the historiography course and also to outline key points of the past, around which the debates unfolds, was made.

Key words: *contemporary Polish historiography, historiography course, nationalist movement, sabotage action, pacification.*

УДК 930.85

Братусь І.В.,Свердлик З.М.

Сучасні технології збереження історичної спадщини України

Проаналізовані основні чинники, що сприяють розвитку збереження історико–культурної спадщини України. Визначені головні напрямки роботи та проблематика оцифрування історичних джерел.

Ключові слова: *бібліотека, оцифрування, історична спадщина, електронні колекції, каталогізація.*

Україна сьогодні вповні дотримується світових тенденцій в багатьох аспектах суспільного життя, унормовує юридичні та технічні категорії згідно вимог часу. Поступ української науки часом стримується недостатнім фінансуванням, відсутністю новітньої техніки та загальним збайдужінням численних верств населення.

Новітні технології надають Україні можливість гідно репрезентувати власну багатющу історичну спадщину. Порівняно високий рівень технічної грамотності населення, традиційна системність фондів й відсутність ідеологічного тиску виступають позитивними передумовами стрімкого зростання кількості та якості представленого у цифровому форматі матеріалу, що містить відомості про нашу країну, її історичні здобутки.

Проблематика переходу в цифровий формат доволі специфічна – вона містить в собі як суто технічні перепони, так і тісно пов'язана з потребою вирішення концептуальних питань і педагогічного обґрунтування. Саме новітні технології мають стати своєрідним містком, що зуміє зацікавити передусім перспективне молоде покоління.

Різних аспектів досліджуваної нами теми були проаналізовані в окремих працях Р.С. Матульського, А.А. Соляник, Л.П. Шрайберга, В.Ю. Омельчука, О.С. Онищенка, І.Г. Моргенштерна, В.А. Голуба, В.В. Губарець та інших.

Метою дослідження є пунктирний обрис сучасного стану використання новітніх технологій задля збереження української історичної спадщини. Розглянемо деякі головні аспекти цих явищ.

Доступність історичних джерел завжди була проблемою для науковців, що відстежують вікові традиції зберігання документа, можливість його введення до наукового обігу. Тривалий час питання «старовини» мало відносні межі – документи постійно губилися, цілі пласти вітчизняної історії поринули у небуття. Навіть вцілілі документи не завжди викликають довіру – постійно точаться дискусії про їхню автентичність.

Цифрова доба відкрила значно ширші можливості для науковців. Вже сьогодні збереження інформації, принаймні текстової, у великих обсягах вирішено навіть на рівні пересічного користувача в домашніх умовах. Технічні можливості значно перевищують фізіологічні межі людської здатності сприйняття та використання інформації. Примітно, що історична минувшина відтворюється за допомогою сучасних засобів в доволі незвичному ракурсі – багато джерел та інтерпретацій гублять усталено академічність, містять поліваріантність інтерпретації та розширюють етичні межі сприйняття.

Перехід до новітніх технологій в світовій науці вже не данина моді, а цілеспрямована політика, що допомагає науці бути конкурентоспроможною та не втрачати живий зв'язок з дійсністю. Найбільш прогресивні рішення сьогодні вже не є привілеєм військових і потужних наукових центрів – пересічні користувачі долучаються до використання інформаційних технологій, стають споживачами всієї лінійки технічних засобів відтворення та викладання інформації.

Безумовно, що питання збереження документів отримало потужний імпульс в комп'ютерній царині. Спочатку це було новаторське рішення ентузіастів, що мали доступ до найкращих комп'ютерів та запал «першопрохідців». Ми вважаємо, що відлік потужного переведення історичних джерел в електронний вигляд розпочався порівняно недавно – в рамках «Project Gutenberg» (Проект Гутенберг). Власне це своєрідна

громадська ініціатива, що ставить собі за мету створення та постійне наповнення універсальної електронної бібліотеки. Оскільки проект є міжнародним, то невипадково основною мовою джерел є англійська. Примітно, що цей проект був започаткований студентом Іллінойського університету Майклом Хартом у 1971 році [1].

Важко повірити, та перші кроки в напрямку електронних копій історичних документів зробив студент–першокурсник, що мав можливість працювати з рідкісними тоді комп'ютерами вночі, оскільки «машинний час» дуже цінувався. Саме 4 липня 1971 року Майкл Харт ввів придбану у вигляді сувенірної копії Декларацію незалежності США (прийнята 4 липня 1776 року). Він ввів її за допомогою верхнього регістру, отримавши файл завбільшки 5 Кбіт. При цьому цей файл скачали 6 користувачів наукової мережі, оскільки Інтернет в сучасному розумінні був створений лише на початку 90–х років. Та й темпи розвитку цього проекту були вражаючи малими – у 1989 році біло введено 10 книг і загальний обсяг матеріалу складав 5 Мб [2].

Варто відзначити, що Україна на початку 70–х років XX століття аж ніяк не мала можливості мати подібні розробки. З технічної точки зору це було можливе – тодішнє відставання в кібернетиці ще не було разючим, а в деяких галузях ми мали певні пріоритети з світовим визнанням. Але ідеологічна концепція Української Радянської Соціалістичної республіки була спрямована не на вільне, безперешкодне поширення інформації, а на придушення цього процесу. Наприклад, «…на свята друкарські машинки в організаціях опечатували та зберігали як особливу цінність. Бо на них можна було друкувати листівки та дисидентську літературу!» [3,с.202].

Якісним кроком подальшої популяризації цифрових ідей став проект Google Books (Google Книги). Сьогодні цей проект демонструє найбільшу динаміку. Інтеграція України в поширенні інформації вже має доволі високий ступінь, оскільки наша країна робить значні кроки в введенні до наукового обігу численних історичних джерел. Розпочатий у 2004 році, цей проект на сьогодні нараховує більше 20 млн. книг. Основними труднощами цього проекту виступає технічна недосконалість сучасних пристроїв (багато сторінок розпізнаються неправильно, не включаються метадані), проблеми з авторським правом (численні судові позиви на сотні мільйонів доларів в зв'язку з порушенням авторських прав), звинувачення у ствердженні домінування англійської мови тощо.

Варто відзначити й інші подібні проекти – Інтернет–архів (Internet Archive), Європіана (Europeana), Ґалліка (Gallica) та інші. Кожний з них вирізняється своєю специфікою, але всі вони мають схожу тенденцію до популяризації цифрового виміру.

Розвиток технологій збереження інформації займає важливе місце і в державній політиці України. На перший план сьогодні в цьому напрямку висувається оцифровування джерел та літератури, які зберігаються у фондах бібліотек різних категорій, оскільки саме вони відіграють чи не найважливішу роль у збереженні історичної спадщини. Та попри всі намагання України інтегруватися в європейський культурно–освітній простір, покращити розвиток електронної культури, зокрема оцифровування культурної спадщини, результати поки що не дуже втішні. Проблемою також залишається і те, що Україна залишається осторонь процесів побудови Європейської цифрової бібліотеки «Europeana».

Щодо реалізації проектів по створенню електронних бібліотек та цифрового контенту в Україні, то спроби виконати це завдання завжди були спонтанними або нерегулярними, нескоординованими та нездатними відповідати вимогам цифрового суспільства. Більшість електронних ресурсів створюється та підтримується кожною бібліотекою самостійно, без належної співпраці, взаємодії та координації з іншими бібліотеками. Як приклади можна привести такі проекти:

– у 1998 році Національною бібліотекою України ім. В.І. Вернадського було розпочато проект «Створення національної системи реферування української наукової літератури»;

– в 2006 році, згідно з постановою Президії Національної академії наук України, започатковано проект «Створення загальноакадемічного порталу наукової періодики»;

– дослідження та укладання каталогу кириличних почаївських стародруків, які зберігаються в Україні та Росії, створення електронних повнотекстових копій рідкісних почаївських стародруків передбачає Почаївський проект;

– система наукових електронних видань «Бібліотека – суспільству»;

– проект «Пам'ять України» та інші [4].

Більш масштабними проектами, які поєднують зусилля і бібліотек, і громадських організацій, та і врешті–решт, держави, спрямовані на оцифрування старовинних джерел інформації для збереження культурної спадщини українського народу, є нещодавно започатковані «Історична спадщина України – світовий доступ в електронному форматі» та Державна цільова національно–культурна програма створення єдиної інформаційної бібліотечної системи «Бібліотека – XXI».

За спільною ініціативою Національної історичної бібліотеки України, Молодіжної громадської організації «Асоціація молодих науковців «Інтелектуальне лідерство» (ILYSA) та компанії «Електронні архіви України» 4 червня 2011 року розпочато проект «Історична спадщина України – світовий доступ в електронному форматі». Даний проект реалізується за підтримки Міністерства культури України, Міжнародного фонду «Відродження» та Української бібліотечної асоціації. Метою проекту є збереження і популяризація культурно–історичної документальної спадщини світового і загальнонаціонального значення. Також планується створення електронної колекції стародрукованих, рідкісних і цінних книг, серед яких видання XVI–XVII ст. іноземними мовами.

За час існування проекту оцифровано уже понад 120 стародруків та цінних книг, з 50 виданнями уже можна ознайомитися на сайті Національної історичної бібліотеки. Важливим здобутком проекту «Історична спадщина України – світовий доступ в електронному форматі» на сьогодні є перша електронна інтерактивна книга з е–колекції стародрукованих, рідкісних та цінних книг (Древности Украины. – Вып. 1 / Археол. о–во. – К.: Тип. С.В. Кульженко, 1905. – 124 с.). Організаторами проекту також оновлено сайт Національної історичної бібліотеки, де розміщено нещодавно підготовлений імідж–каталог – перелік усієї літератури та фондів. Користувачі сайту бібліотеки мають електронний доступ до понад 600 тис. карток, за якими можуть здійснювати пошук необхідної літератури [5].

Інший проект загальнодержавного значення – Державна цільова національно–культурна програма створення єдиної інформаційної бібліотечної системи «Бібліотека – XXI», введений Постановою Кабінету Міністрів України від 17 серпня 2011 року №956. Цей проект має за мету популяризувати унікальні документи, що становлять історико–культурну цінність не тільки для України, а і для світового співтовариства, а також підвищити рівень інформаційної культури населення. Також, згідно основних положень проекту, планується створення:

– єдиної інформаційної інфраструктури, яка б охоплювала бібліотечні та архівні установи;

– єдиного національного депозитарію електронних бібліотечних ресурсів;

– базових центрів переведення в електронну форму документів, які зберігаються у бібліотечних, архівних та музейних фондах.

Для вирішення вищеназваних завдань у Програмі виокремлено два головні напрямки роботи. Перша схема потребує значних фінансових витрат. Другий варіант більш оптимальний, не потребує значного кошторису і передбачає поетапну розбудову розподіленої системи зберігання електронних бібліотечних ресурсів на основі єдиного центру каталогізації з відповідними довідково–пошуковими засобами. Це надасть змогу систематизувати бібліографічні, архівні описи і депозитарій електронних бібліотечних ресурсів [6]. Проте, як і перший, так і другий варіанти роботи у напрямі збереження документальної і культурної спадщини, не мають конкретних ні часових меж, ні виконавців, ні відповідної матеріально–технічної бази. Зважаючи на ці обставини, можна стверджувати, що в Україні існує чимало невирішених проблем, які стають на перешкоді ефективному переведенню в електронний вигляд історичних пам'яток.

Головними проблемами перенесення історико–культурної спадщини сьогодні можна назвати доволі велику вартість професійних технічних засобів – насамперед відповідних сканерів. Прикро, але багато працівників змушені користуватися відносно примітивними засобами оцифрування. Значні труднощі у сприйнятті українського цифрового простору пов'язані з високим рівнем піратства в нашій країні. Згідно

авторитетних міжнародних досліджень, в Україні станом на 2011 рік 84% програм є нелегальними копіями [7,с.6].

Сподіваємося, що процес збереження історико–культурної спадщини в Україні буде нарощувати темп, розширюючи аудиторію вітчизняних та закордонних поціновувачів минувшини нашого краю.

Список використаних джерел

1. The History and Philosophy of Project Gutenberg by Michael Hart [Electronic resource] // Project Gutenberg – free eBooks [site]. – Access mode: http://www.gutenberg.org/wiki/Gutenberg:The_History_and_Philosophy_of_Project_Gutenberg_by_Michael_Hart/

2. Marie Lebert A History of Project Gutenberg from 1971–2005 [Electronic resource] // Project Gutenberg News [site]. – Access mode: http://www.gutenbergnews.org/20080202/nef–pg–1971–2005–lebert–en/

3. Полянкер А. Перешедший реку [Текст] / А.Полянкер. – К.: АДЕФ–Украина, 2008. – 384 с.

4. Пелагеша Н. Цифрова бібліотека для всієї Європи [Електронний ресурс] / Н.Пелагеша // «Дзеркало тижня» [сайт]. – №6. – Режим доступу: http://dt.ua/SCIENCE/tsifrova_biblioteka_dlya_vsieyi_evropi–52792.html.

5. Презентація Проекту «Історична спадщина України – світовий доступ в електронному форматі» [Електронний ресурс] // Національна історична бібліотека України [сайт]. – Режим доступу: http://dibu.kiev.ua/post.php?id=51.

6. Про затвердження Державної цільової національно–культурної програми створення єдиної інформаційної бібліотечної системи «Бібліотека – XXI»: Постанова Кабінету Міністрів України №956 від 17.08.2011 р. [Електронний ресурс] // Офіційна веб–сторінка Верховної Ради України: Законодавство. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/956–2011–п

7. SHADOW MARKET. 2011 bsa global software piracy study. NiNth editioN, *May 2012 – 16 p.*

Братусь И.В., Свердлик З.М. Современные технологии сохранения исторического наследия Украины

Проанализированы основные факторы, способствующие развитию сохранения историко–культурного наследия Украины. Определены главные направления работы и проблематика оцифровки исторических источников.

Ключевые слова: *библиотека, оцифровка, историческое наследие, электронные коллекции, каталогизация.*

Bratus, I.V., Sverdlik, Z.M. Modern technologies of historic preservation in Ukraine

Analyzes the main factors contributing to the development of the historical and cultural heritage of Ukraine. Identify key areas of work and the problems of digitization of historical sources.

Key words: *library, digitization, historical heritage, digital collections, cataloging.*

УДК 930:94

Костенко С.В.

Історіографія проблеми дослідження селянського громадського руху в Україні 1917 – початок 1930–х років

Аналізуються проблеми дослідження історіографії селянського громадського руху в Україні 1917 – початок 1930–х років. Доводиться про відсутність у сучасній українській історіографії спеціальних комплексних робіт присвячених феномену селянського громадського руху в Україні першої третини XX століття.

Ключові слова: історіографія, селянсько–громадський рух, Українська революція.

Аналіз історіографії засвідчив відсутність у сучасній українській історіографії спеціальних комплексних праць присвячених феномену селянського громадського руху в Україні першої третини XX століття.

Після встановлення в Україні більшовицького режиму з'являються публікації І.Батюка [8], М.Скалиги [38], П.Пожарського [38] присвячені історії кооперативного руху, проте названі автори ігнорували його громадсько–політичну роль у житті українського селянства. Виходять друком також окремі публікації з історії діяльності селянських спілок в Україні дорадянський час, серед яких варто відзначити спогади А.Щербака [48] та розвідку М.Свідзінського [49]. Проте основна увага у цей час приділялася можливим шляхам утилізації селянської ініціативи у контексті соціалістичних перетворень [45] та діяльності класових союзників більшовиків в українському селі – комітетів незаможних селян [40].

Вийшли друком низка ґрунтовних досліджень, серед яких «Історія кооперації» С.Бородаєвського, «Соціально–економічна природа сільськогосподарської кооперації» В. Коваля, «Організаційні завдання сільськогосподарської кооперації на Україні» М.Литвицького [5,с.23].

Публікації 30–х – 50–х років минулого століття вимагають особливо критичного й обережного підходу. У них нерідко навмисне перекручувалися факти і фальсифікувалися історичні події. Зокрема з 1930–х років радянські дослідники не приділяли уваги проблемам становлення, розвитку та діяльності сільськогосподарської кооперації як самодіяльної організації дрібних виробників [6].

Проблемам діяльності кооперації в умовах комуністичного режиму, були присвячені спеціальні статті у «Енциклопедії Українознавства», що побачила світ у Нью–Йорку 1949 року [12]. Професор Гарвардського університету Д. Мітрані у своїй праці «Маркс проти селянина: вчення соціального догматизму» виходив із повної несумісності інтересів міського пролетаря та селянина [50]. Інший американський історик М.Фейнсод наголошував на постійному коригуванні тактики компартійних вождів щодо селянства [51].

Найбільший пласт праць 60–х – 80–х років минулого століття був присвячений історії комбідів та комнезамів [16;31]. Уже 1960 року вийшла друком колективна монографія П.Загорського та П.Стояна, метою було узагальнення напрацьованих на той результатів вивчення діяльності комітетів незаможних селян в Україні [15].

Виділяється науковий доробок М.Березовчука, у яких автор розкрив діяльність КНС у процесі «радянізації» українського села [3].

Діяльності Всеробітземлісу були присвячені праці І.Костенко [20], Р.Ляха [26], В.Абрамовича [1]. Названі дослідники ввели до наукового обігу систематизацію, що полегшило подальшу розробку проблеми взаємодії правлячої партії та Всеробітземлісу.

Місце громадських об'єднань у комуністичному суспільстві аналізувалася у працях А.Білинського та Д.Солов'я [3]. Зарубіжні дослідники, такі як М.Левін, Дж.Мейс, у